

Deltidsinnbyggerne i Flatanger

Valg av strategier og tiltak for å styrke lokalsamfunnsutviklingen i Flatanger kommune

Lillehammer, 9. september 2009

 Norsk Turistutvikling AS

Dette notatet er utarbeidet på bakgrunn av;

- undersøkelse blant eksisterende hytte- og fritidshuseiere i Flatanger kommune vinteren 2009,
-
- befaring i utvalgte hytteområder, møter med næringsdrivende/kommune i slutten av august 2009.

Hva er mulig å oppnå?

Norsk Turistutviklings vurdering er at Flatanger som område sannsynligvis **ikke har utnyttet det potensial** som kommunen har innen hytter/deltidsinnbyggere som næringsområde. Vi mener det vil være riktig og nødvendig med et sterkere fokus på dette næringsområdet i framtida, ut fra at;

- markedsundersøkelsen avdekker klare potensialer for økt bruk av fritidsboligene i framtida ut fra eiernes egne interesser,
- iverksettelse av ulike tiltak vil med sannsynlighet øke bruken/interessen for fritidsbolig i Flatanger,
- Hytteundersøkelsen viser at det er sesong hele året og at deltidsinnbyggerne bygger opp under lokal service/lokale tjenestetilbud som er viktig for lokalbefolkningen. Videre gjør denne kategorien også bruk av infrastruktur som servering, aktiviteter/opplevelser mv. som kanskje i utgangspunktet er tiltenkt/etablert for den ordinære turismen.
- flere i undersøkelsen gir uttrykk for at de kan tenke seg å delta i lokalsamfunnsutviklingen på ulike områder (16 % av hytteeierne ønsker å bidra),
- flere i undersøkelsen har under gitte forutsetninger uttrykt at de kan tenke seg å flytte til kommunen /oppholde seg mer i kommunen.

Med de direkte og indirekte økonomiske aktiviteter som satsingen på hytter og fritidsbebyggelse medfører, både i en utbyggings- og driftsfase, forutsatt iverksettelse av ulike tiltak og samarbeid, så er det viktig at dette næringsområdet behandles på lik linje med andre næringsområder, jfr. bruken av blant annet Bygdeutviklingsmidler.

Tiltak på dette området vil etter all sannsynlighet medføre **økt sysselsettingseffekt og økt inntjening for lokale bedrifter og grunneiere, samt økte skatte- og avgiftsinntekter for kommunen. Videre vil det også være et potensial for å utvikle nye tjenester/produkter.**

Derfor er det etter NTUs vurdering viktig i fortsettelsen;

- å meisle ut en strategi for hva Flatanger skal være for hyttebefolkningen og hvilke framtidige ambisjoner som skal legges til grunn,
- å tilrettelegge for hvordan grunneiere/næringsdrivende kan samarbeide/samhandle for å utvikle bedre helhetsløsninger, evt. ta større risiko, redusere arealforbruk, utvikle lokale næringsnettverk, styrke miljøprofil mv.

Aktiv kommunal rolle?

En aktiv kommunal rolle på dette området kan etter NTUs vurdering forsvares ut fra at kommunen er overordnet plan- og næringsmyndighet, og derfor må man i mange tilfeller - for å lykkes både med næringsmessige, planmessige og miljømessige mål - innta en mer offensiv holdning enn det som kanskje er vanlig/tradisjon på dette utviklingsområdet.

Norsk Turistutviklings hovedinntrykk er derfor at det allerede arbeides godt på dette området i Flatanger fra både næringsliv og kommune, men hvor potensialet er til stede for å løfte dette videre for å øke de positive effekter/sikre det framtidige næringsgrunnlag. Videre utarbeidet kommunen allerede i 2006 et strategidokument og temakart for fritidshus og ervervsbebyggelse, som et redskap for styrt utvikling.

Flatanger kommune har derfor et potensial for å være et godt eksempel for andre kommuner for hva som kan være beste praksis på området. Utprøving av tiltak i Flatanger vil sannsynligvis gi gode muligheter til å måle resultater/virkninger av tiltak som iverksettes.

Hva kan være målene for det videre arbeid?

Nedenfor er det vist noen eksempler på mål (men hvor det er behov for en sortering/prioritering):

- iverksette tiltak for å øke tilbudet av varer og tjenester fra lokalt næringsliv rettet mot hyttebefolkningen,
- øke den totale hytterelaterte omsetning og sysselsetting, herunder foreta en avklaring på hvor mange hytter det er forsvarlig å bygge pr. år for å optimalisere den lokale verdiskapingen,
- legge til rette for at hytteeiere kan utbedre standard og komfort på hyttene slik at de benyttes mer,
- legge til rette for en miljømessig standardheving. Dette er viktig for miljøet, men også viktig for den kritikk som rettes mot at hytter er belastende for energibruk mv.
- utvikle helheten og bredden ved produktet, slik at Flatanger får fram sine reelle kvaliteter for å øke attraktiviteten markedsmessig,
- motivere grunneiere og grunneiere for et større engasjement for næringsmessig utvikling i Flatanger- særlig de som i dag selger råtomter til hytteutbygging,
- vurdere hvorvidt det er grunnlag for å utvikle noen næringsklynger som både kan øke den lokale verdiskaping og redusere den næringsdrivendes egen risiko,
- å legge til rette for en utvikling av lokale servicetilbud som også kan ha betydning for det øvrige reiseliv,
- avklare arbeidsdelingen mellom kommune og næringsdrivende/grunneiere og hvordan prosedyrer skal gjennomføres i praksis. Er det eksempelvis behov for å gjøre noen endringer i rutiner?

- tydeliggjøring av kommunens oppgaver og roller i en evt. oppgradering av aktiviteten.

Siktemålet bør være å komme fram til forpliktende og konkrete tiltak, hvor så store deler av oppfølgingen som mulig er avklart i selve arbeidsprosessen.

- utvikle lokale nettverk/øke kompetansen omkring verdiskaping,
- vurdere hvorvidt hytteeierne som en ressurs kan nyttiggjøres/delta i lokalsamfunnsutviklingen.

Målsettingen er å få grunneierne, øvrig næringsliv og Flatanger kommune til å foreta noen konkrete vegvalg om hvordan Flatanger skal utvikle seg som hyttekommune og hvordan man skal legge til rette for den utviklingen en ønsker.

Strategi er å gjøre de beste veivalgene, m.a.o. **oppskrift** på hvordan en skal komme fram til vedtatte målsettinger så raskt som mulig. Forankringen og prosessen rundt den valgte strategi er derfor **avgjørende** for de resultater som er mulige å oppnå.

I utformingen av slike strategi-/handlingsdokumenter er det alltid lett å være optimistisk på hva man kan få utrettet. Dersom strategiene/tiltakene skal ha noen mening, må målene, strategiene og tiltakene i Flatanger være realistiske i forhold til det som er **mulig å utføre, både økonomisk, faglig og i praktisk handling**. Strategi innebærer å **gi avkall på noe for å oppnå noe annet**.

Et grunnleggende prinsipp i utviklingsarbeidet må være at en **setter markedet (dvs. eksisterende hytteeiere og potensielle nye hytteeiere) i fokus** og tar utgangspunkt i ulike målgruppers behov. En systematisk oppfølging av resultatene i undersøkelsen er eksempel på konkrete tiltak som kan iverksettes raskt.

Aktuelle vegvalg

Nedenfor er det vist noen eksempler på mulige vegvalg som grunnlag for drøfting

A. Hva skal Flatanger være for hyttebefolkningen?

De overordnede verdier som framkom i undersøkelsen;

- Rekreasjon/komme bort fra "hverdagen".
- Mulighet for å kunne slappe av.
- Mulighet for å kunne være sammen med familie og venner.
- Opptatt av friluftsliv og naturopplevelser
- Opptatt av miljø/bevaring av miljøet.

Dette er det etter NTUs vurdering viktig å holde fast ved.

Etter samtaler med aktører i Flatanger vil en med utgangspunkt i dette kunne uttrykke at målet for den framtidige utvikling i Flatanger bør være;

- å utvikle Flatanger til et mer helårs hytteområde med særlig vekt på å tilby aktiviteter/opplevelser med basis i naturens forutsetninger både sommer og vinter og kulturtilbudet i hele regionen.
- å få flere aktører til å ta del i utviklingen av hytteområder i Flatanger, som grunneiere, næringsliv mv.
- naturen bør ikke forbrukes dersom en skal tilrettelegge for en langsiktig og bærekraftig utvikling. Planleggingen må ha både nåværende og framtidige generasjoner i tankene.
- fra områder med boenheter og fram til eventuelle sentrumsområder eller ut i terrenget bør det avsettes traseer for tilrettelegging av stier/gangveier.
- det må avsettes tilstrekkelig med traséer for fri ferdsel ut i naturen fra sentrumsområder og større hytteområder, slik at en slipper å føle at en trækker over eiendommen til noen.
- å utvikle/tilrettelegge for «nye fortrinn» ved å ha hytte i Flatanger kommune.

Etter NTUs vurdering bør utviklingen av hytteområdene i Flatanger i hovedsak påvirkes gjennom positiv tilrettelegging og aktiv bruk av virkemidler. Løsningene ligger ofte i et nært og konstruktivt samarbeid mellom grunneiere, næringsaktører og kommunen.

B. Profil og satsingsområder

Når det gjelder Flatanger som hyttekommune, vil de viktigste profilene og satsingsområdene det bygges opp under, være;

- miljøvennlig
- inkluderende lokalsamfunn

Miljøvennlig

- miljøvennlige løsninger for oppgradering av komfortstandard (vei/vann/avløp/varme) på hyttene
- ta vare på naturen og hindre større naturinngrep
- rekreasjonsmessige kvaliteter
- et mangfold av stier/veier for vandring og sykling

Inkluderende

- distribusjon av hytterettet informasjon til hyttebefolkningen - natur- og kulturtilbudet i hele regionen, næringsliv, aktuell kommunal informasjon mv. (hyttemagasin)
- behandle hytteeierne som «innbyggere» som betyr noe for kommunens utvikling

Det overordnede målet for alle satsingsområder er;

- å øke trivselen blant hyttefolket,
- å øke antall bruksdøgn på hyttene,
- å øke hyttebefolkningens handel av varer og tjenester hos det lokale næringsliv,

noe som vil bidra til;

- større omsetning hos det lokale næringsliv og flere arbeidsplasser.

Aktuelle tiltaksområder

Nedenfor er det vist eksempler på aktuelle;

- **næringsmessige tiltak**
- **planmessige tiltak**
- **fysiske tiltak i hytteområder/rekreasjonsområder**

Næringsmessige tiltak	
Markedstest	<p>Undersøkelser viser at konkurransen mellom ulike aktører er klart skjerpet, og i tillegg er markedet langt mer opptatt av å finne områder/konsepter som ivaretar sine egne behov. Både for kompetanseoppbygging hos næringslivet, grunneiere og forvaltning vil det være vesentlig at man gjennomfører en markedsundersøkelse som avklarer hvilke konsepter Flatanger bør satse på i framtida. Det vil eksempelvis være viktig å se på grunnlaget for å ”rekruttere” nye hytteeiere i yngre årsklasser til ledige tomter. En slik undersøkelse vil derfor bygge opp under verdiskapingen både på kort og lang sikt i kommunen.</p> <p>Undersøkelsen bør i hovedsak rettes mot innbyggere på aksene Steinkjer-Trondheim for å avdekke interesse for privat hytte i Flatanger.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interesse i markedet for fritidsbolig i Flatanger? • Hva forbinder man med Flatanger? • Ønske om standard? • Vilje og ønske om miljøvennlige løsninger? • Prisnivå på tomt/hytte? • Akseptabel reisetid/avstand fra bosted til hytte? • Kjennskap til området? • Viktige kriterier for å velge Flatanger som et foretrukket område? <p>Hva er avviket mellom hva Flatanger kan tilby og hva potensielle hyttekjøpere ønsker av aktiviteter og infrastruktur?</p>
Studietur	<p>Det bør gjennomføres en studietur på 1-2 dager til relevante prosjekter/områder for lære av andre og bygge nettverk.</p>
Faglig oppfølging	<p>Det kommunale næringsapparatet bør tilby en faglig oppfølging til grunneiere/næringsdrivende som ønsker å samarbeide om dette næringsområdet. Dette bør skje i samarbeid med ekstern spisskompetanse der kommunen selv pr. i dag ikke innehar den nødvendige ekspertise. Erfaringer viser at begrenset bistand ofte utløser et betydelig økonomisk potensial i tillegg til spart tid i prosesser.</p>

Kompetansemessige tiltak	<p>Erfaringer fra næringsutviklingsprosesser på dette området viser at tilrettelegging for økt kompetanse hos de grunneiere/næringsdrivende gir gode resultater både i forhold til;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kvaliteten på hytteområder • økt næringsmessig avkastning for i en utbyggings- og driftsfase • tettere og bedre samarbeid mellom aktørene på lokalplanet. <p>NTU mener derfor at kompetansemessige tiltak vil være viktig i forhold til å styrke ny næring i landbruket og det generelle lokale næringsutviklingsarbeidet. Denne aktiviteten kan med fordel gjennomføres som lokale samlinger hvor det kan være aktuelt å fokusere på;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valg av satsingsområde for næringssatsingen? • Konseptutvikling i praksis • Ulike former for grunneiersamarbeid • Selskapsformer? • Hvordan etablere utbyggingsselskap? • Lønnsomhet? Finansiering? • Kalkulasjon i praksis? • Profil på satsingen? • Utvikling av egen forretningsplan.
Få deltidsinnbyggere til å flytte til Flatanger kommune	<p>Et av de viktige funn i undersøkelsen er 12 % av de intervjuede kan tenke seg å flytte til Flatanger. Styrkene med dette resultatet, er at de som har uttalt dette, kjenner Flatanger kommune godt fra før.</p> <p>Det å følge opp dette tiltaket vil være ”nybrottsarbeid” i forhold til det å styrke innbyggertallet i en kommune. I utøvelsen av distriktpolitikk på det praktiske plan vil det være riktig å forespørre sentrale myndigheter om medvirkning i en slik prosess.</p>
Grunneiersamarbeid i hyttebygging og utvikling av hytteområder	<p>Generelt bør grunneierne i større grad enn i dag engasjere seg i utviklingen av hytteområdene og ikke bare i egne hyttefelt.</p> <p>Ved salg av hyttetomter bør grunneierne seg i mellom bli enige om at en viss andel av salgssummen avsettes til utvikling av helhetsproduktet, spesielt på infrastrukturtiltak som løyper, stier, turmål, badeplasser mv. Dette vil over tid bidra til å øke attraktiviteten for Flatanger som hytteområde og derved tomtepriser og inntekts-/ næringsmulighetene for grunneierne.</p>
Etablere næringsklynger	<p>For næringslivet vil det være enklere og mindre kostnadskrevende dersom det kan selges tilnærmet like og helhetlige løsninger til flere, og det vil være kompetansehevende for deltakende virksomheter. For hytteeierne vil det være tidsbesparende og enklere å forholde seg til. Næringsklyngen kan også ta på seg drifts- og vedlikeholdsansvar der dette er nødvendig.</p>

	<p>For å kunne dra nytte av hyttebyggingen i utbyggingsfasen og dermed øke verdiskapingen, er lokalsamfunnet avhengig av et aktivt og engasjert næringsliv når det gjelder;</p> <ul style="list-style-type: none"> • bygningsfirmaer • maskinentreprenører • snekkerverksted (innredninger, vinduer, dører, møbler mv.) • rørleggere, elektrikere mv.
<p>Distribusjon/vedlikehold av markedsundersøkelsen</p>	<p>Det er viktig at data fra markedsundersøkelsen tas aktivt i bruk hos dem i næringslivet som har bidratt til finansieringen og i det kommunale plan- og næringsapparat. Det gjøres oppmerksom på at ytterligere krysskjøringer kan foretas på spesifikke spørsmål/ forhold. Siden det er lagt en grunnkostnad i undersøkelsen, bør den jevnlig oppdateres med noen vesentlige spørsmål. (Dette også som følge av raskere endringer i markedet enn tidligere.) Foruten å gi viktige data til næringsliv/ kommuner, vil det også representere et incitament for å holde fokus på prosessen.</p>
<p>Strategi- og tiltaksplan for fritidsboliger og deltidsinnbyggere</p>	<p>Etter behandling/prosess på denne markedsundersøkelsen, den planlagte potensialundersøkelsen og studietur mv, så bør næringsdrivende, forvaltning og politikere kunne skissere hovedpunktene i en strategi- og tiltaksplan for næringsområdet som bl.a. fokuserer på;</p> <ul style="list-style-type: none"> • strategier/profilvalg/ønsket utvikling • miljømessige og næringsmessige tiltak • areal/arealbruk • områder som prioriteres til formålet • deltidsinnbyggerne som ressurs i lokalsamfunnsutviklingen • oppgradering av eksisterende fritidsbebyggelse • øvrige tiltak <p>I den sammenhengen er det også viktig å understreke at selve prosessen er viktig og ofte avgjørende for å nå de næringsmessige mål. Derfor bør det legges ressurser i både lederskap og faglig innhold i den prosessen som evt. gjennomføres.</p>

Planmessige tiltak	
Reguleringsplanbestemmelser	Konkrete retningslinjer i reguleringsplanbestemmelser for estetiske og enhetlige gode løsninger på bygninger og plassering av bygninger, veibreder, grøftbredde, deponering av overskuddsmasse mv. er viktig for nye hyttefelt.
Krav om reguleringsplan for oppgradering av eldre hyttefelt	Når det gjelder oppgradering av eldre hyttefelt med vei, vann og avløp, er disse ekstra sårbare for naturinngrep, så her er det viktig med planlegging tilpasset det enkelte område. Her bør kommunen vurdere å kreve en reguleringsplan med løsninger for hyttefeltet under ett, og ikke gi godkjenning eller dispensasjoner til hver enkelt hytteeier når det søkes om utbedringer.
Kommunens rolle	I aktuelle områder for hyttebygging bør det utarbeides felles utbyggingsplaner for større områder sett under ett, og ikke godkjenne sporadiske reguleringsplaner fra enkeltgrunneiere. Kommunene bør stille krav om at grunneiere samarbeider om felles planer over et større område. Kommunen bør vurdere å overta/drifte vann/avløp i områder hvor det ligger til rette for større fellesanlegg for eksisterende/nye hytter.

Fysiske tiltak i hytteområder og rekreasjonsområder	
Standardheving på eldre hytter	Det bør tilrettelegges for en standardheving av eldre private hytter med tilknytning til vann/avløp og strøm. Dette vil øke bruksfrekvensen. I tilknytning til områder uten avløpsløsning er det viktig å nevne at man ved bruk av ulike tekniske løsninger som gass, solenergi m.v. kan øke komfortnivået i slike hytter.
Miljøvennlige løsninger for nye hyttefelt	I nye hyttefelt bør det i størst mulig grad baseres på miljøvennlige løsninger, som f.eks.: <ul style="list-style-type: none"> • energibesparende oppvarming med jordvarmeanlegg eller tilsv. for grupper av hytter • felles vann og avløpssystem for grupper av hytter • god planlegging med hensyn til plassering av tomter og hytter, vegnett og grøfter, slik at det blir minst mulig sår i naturen • konkrete retningslinjer i reguleringsplanbestemmelser for estetisk og enhetlig gode løsninger på bygninger og plassering av bygninger. <p>Det avgjørende for lokalisering av nye hyttefelt er standarden hyttene skal ha og beliggenhet i forhold til eksisterende infrastruktur. Hytter som skal ha innlagt strøm, vann og avløp, bør ligge nærmest eksisterende infrastruktur. Fra alle hytteområder bør det avsettes traseer for stier og løyper både inn mot sentrum av hytteområdet og ut i terrenget.</p>

	<p>Det bør tillates bygging av hytter i områder uten offentlig infrastruktur, men hvor det stilles krav om andre miljøvennlige løsninger. Dette for å utløse potensialet for områder som ikke kan utløses med vann/avløp. I slike områder kan det være viktig å fokusere på noe større tomter som en attraktiv kvalitet. For det enkelte utbyggingsprosjekt som lanseres, må det gjennomføres mer detaljerte markedsmessige og økonomiske vurderinger som et beslutningsgrunnlag.</p>
Hytteservice	<p>Her foreligger det eksisterende tilbud, men som kan videreutvikles. De varer og tjenester som det vil være behov for etter at hyttene står ferdige, vil ofte være mer vage for dem som bor i lokalsamfunnet. Her kan det også være kulturelle forskjeller mellom hytteeiere og lokalbefolkning som gjør at en ikke helt klarer å se behov og muligheter.</p> <ul style="list-style-type: none"> • vaktmesterordning for hytter; <ul style="list-style-type: none"> ○ tilsynsordning/vakttjeneste ○ beising ○ vasking • vedsalg • organisering og markedsføring av utleie <p>Denne type tjenester kan gi tilleggsnæring for enkelte grunneiere, bidrag til å opprettholde eksisterende firmaer og arbeidsplasser eller etablering av nye virksomheter.</p>
Felles web-område	<p>En bør etablere et felles web-område hvor hytteområder/kvaliteter presenteres og hvor en bl.a. også legger inn linker til arrangementer mv.</p>
Avfalls-håndtering	<p>Kildesortering gir store miljømessige gevinster - og i tillegg er det ofte kostnadsbesparende for dem som skal betale for avhending av avfallet. Kildesortering krever at det gis informasjon også til hyttebefolkningen om plassering av «returpunkter», hvilke sorteringsløsninger som finnes og hva slags avfall som skal hvor.</p> <p>Returpunktene bør;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ha enkel adkomst for brukerne, • ha avskjermet plassering for innsyn, • ha grei adkomst for henting av avfall. <p>Bedre løsninger enn i dag på avfallssiden vil være et viktig grep for å bygge opp under miljøprofilen på hyttesatsingen i framtida.</p>
Turstier	<p>Tiltak er allerede utført på dette området, men det er viktig å videreføre ut fra undersøkelsen. Viktig med variasjon i lengde og terreng i stinettet, og at det er konkrete turmål eller rundturer som også er tilpasset barn i forskjellig alder. Et helhetlig og tilstrekkelig skiltsystem bør videreutvikles. Litt informasjon om ulike steder/kulturminner mv langs stinettet vil berike turopplevelsen.</p> <p>Det bør være ulike turmål med tilrettelagte rasteplasser, gapahuker mv. Like viktig er gangstier/-veier for spaserturer i sentrumsnære områder.</p>
Sykling	<p>Tilrettelegge for sykling i og gjennom området. Det bør lages et sykkelkart over veier og stier som det kan sykles på.</p>

Informasjon/kommunikasjon	
Kommunikasjon til eksisterende og potensielle hytteeiere	<p>Behovet/grunnlaget for en mer målrettet og jevnlig kommunikasjon mot fritidshuseierne bør vurderes. Det bør produseres og utgis informasjon i form av et hyttemagasin til hytteeiere om hva som skjer i området, aktivitets-/ arrangementsoversikt for hele året og reportasjer som gjør hytteeierne bedre kjent med området og kanskje føler større tilknytning til området og ikke bare til hytta. Dette kan også kombineres med et eget nettsted.</p> <p>Informasjon kan finansieres med annonsesalg overfor handelsnæringen og tjenesteytende næringer med tjenester som hytteeiere har behov for. Initiating/grunnlagsarbeidet for et slikt tiltak kan med fordel skje i kommunal regi for å sikre kvalitet.</p> <p>Undersøkelsen viser at hytteeierne er opptatt av å støtte opp under det lokale næringsliv. Dette er et stort potensial for områdets handels- og næringsliv dersom tilbudet av varer og tjenester tilpasses hyttemarkedet og tilfredsstillende deres behov.</p> <p>Tilgjengelighet og åpningstider må også tilpasses hyttefolket for å få mest mulig ut av potensialet.</p> <p>Dette er også et tiltak for å påvirke hytteeiere til å bosette seg i kommunen.</p>
Hytteeierne som ressurs i lokalsamfunnsutviklingen	<p>Undersøkelsen viser at hytteeierne følelser for det området hvor de har hytte, er sterke. Her ligger det sannsynligvis et uutnyttet potensial i form av økt bruk gjennom aktiv informasjon om arrangementer mv. i regionen, deltakelse i lokal næringsutvikling mv.</p>
Informasjon/faglige drøftinger mellom fagansatte i kommunene	<p>Informasjon/faglige drøftinger mellom fagansatte i kommunene (plan, næring, landbruk) for å drøfte hvordan planer kan bli mer målrettede for å oppnå positive resultater både økonomisk og planfaglig.</p>
Informasjon til politikere	<p>Informasjon til politikere om realitetene og mulighetene på dette området. Dette kan gjerne skje på en felles organisert arena med drøftinger av strategier/ tiltak. Tiltaket vil være viktig for å øke kunnskapen om hverandre, tydeliggjøring av strategiske vegvalg og vil således tydeliggjøre en mer konkret politikk på området. Det vil være naturlig at en slik prosess munner ut i strategier/tiltak som vedtas politisk.</p>